

male siis ülese, kuidagi lugu olli. Kui muud suremat polle, ütles praua naerdes, siis kohhe waele kannatajale abbi leian. Esiosast ei tahtnud tohter sedda kuuldagi, parrast läks ommeti temmaga seppa jure; praua kaskis silma lahti tehha, wõttis magneti taskust, piddas haige silma liggidal, ja, enna immet! raua tükkifene tuli silmast wälja magneti jure ja jäi temma külge kinni, ja film sai terveks.

Jummala lodud asjade seast on magnet ehk magneti-kiwi wägga immetamise wäart, sest et temma sees se wõim, et ta rauda ja muid asjo, kellel rauda sees on, ennese pole kiskub, ja kui temma wallali liikuda annab, ikka teist otsa põhja pole pöörab. Temma on mustjas roheline ehk rooste kârwa pruun, kaunis kõwra, raske ja raua seggaue kiwi. Tedda leitaakse raua-mägedest. Kui ta rauast raskem on, siis ta kiskub rauda ennese jure ja peab tedda kinni; agga kui raud temmast raskem on, siis ta lasseb ennast raua jure tõmmata ja jääb

temma külge kinni. Sedda wõimo näitab temma immelikult. Kui tähhenduseks laua peal nõelo ehk wili-purro on, ja magneti laua al senna ja tenna ligutakse; siis lähhewad nõelad ja wili-purro ikka laua peal takka järrele, kus pole agga magneti-kiwi laua al kâib.

Tähhelepannemise wäart on ka, et magneti wõim raua sisse lähhab, kui tedda magneti-kiwiga nõhhitakse. Laewa-meeste juhataja merre peal on kompas ehk kumbas, s. o. üks raud nõel, mis magneti-kiwiga magnetiks tehtud, ja ühhe püsti nõela otsa peale nenda pantud on, et ta ümberringi ennast wõib pöörda. Et nüüd temma teine ots ikka põhja pole näitab; siis teab tüürman õ ja päwa aial, kuhho türida ja laewaga minna. Arabia-rahwas on, kuidagi õeldakse, esimesed olnud, kes sedda riista teinud ja prukima hakkand, kelle abbiga paljo suri maid ja sâra üleseleitud.
